

6. Зыков В.В. Основы информационной культуры: Учеб. Пособие для вузов.-Тюмень: Изд-во Тюмен. Гос. Ун-та, 1999.-196с.].
7. Мурашковская И.Н. Работа учеников с картотекой // Школьные технологии.-2001.-№2.-С.158-160.
8. Педагогика / Под ред.. П.И. Пидкасистого.-М.: Пед. общество России,1998.-с.188.
9. Сливка С.С. Інформаційна культура юриста.-Івано-Франківськ, 1996.-С.155.

Ю.М.Короткова

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ГРЕЦІЇ

В статье рассматриваются структурные особенности учебных планов девяти университетских педагогических отделений начального образования Греции, а именно определяются типы учебных дисциплин и способы их группирования.

In the article of Korotkova Yuliya "The structure of the plans of the pedagogical departments for the preparation of primary-school teachers in Greece" the structure of curriculums, types of disciplines of 9 pedagogical university departments for the preparation of primary-school teachers are discussed.

Стрімкий розвиток науки, техніки, технологій, який є відмінною ознакою сучасності, вимагає відповідних темпів оновлення змісту освіти, у тому числі і педагогічної, що має знайти своє відбиття перш за все у змісті навчальних планів освітніх педагогічних закладів. У цьому плані, на нашу думку, великого значення набуває критичне вивчення та застосування позитивного досвіду країн зарубіжжя. Цікавим з цього приводу може стати досвід грецької педагогічної науки, який у нашій країні є зовсім не дослідженим.

Мета статті – подати характеристику структури навчальних планів університетських педагогічних відділень початкової освіти Греції, а саме визначити типи навчальних дисциплін та способи їх групування. *

Педагогічні відділення початкової освіти при університетах Греції розпочали свою діяльність з 1984 року. До цього підготовку вчителів початкових класів здійснювали педагогічні академії, які були середньо-спеціальними освітніми закладами. Перед тим, як розпочали свою діяльність новостворені педагогічні відділення, відбулися дуже важливі зміни у системі вищої освіти. Так, згідно статті 16 Конституції Греції, в якій проголошувалася свобода дослідницької і викладацької діяльності й повна автономія вищих навчальних закладів, а також завдяки надання останнім законом 1268 від 1982 року статусу юридичної особи підтвердилось право університетських відділень розроблювати самостійно навчальний план відповідно їх можливостей, запитів студентів і майбутніх науковців і відповідно сучасних потреб грецького громадянина. Особливо важливим це було для педагогічних відділень, які прийшли на зміну педагогічним академіям, що протягом 57 років готували вчителів початкових класів за навчальними планами, розроблюваними Міністерством національної освіти та релігії Греції [1]. Таким чином, з моменту створення педагогічних відділень початкової освіти і до сьогодні навчальний план розробляється самим відділенням і затверджується на Генеральному Зібранні цього відділення.

Розглянемо структуру навчальних планів дев'яти педагогічних відділень початкової освіти Греції.

Кожне відділення має свою власну структуру навчального плану, дотримуючись різних підходів до групування навчальних дисциплін.

Так, Афінське та Патрське педагогічні відділення групують навчальні дисципліни за назвами кафедр, що складають ці відділення. Тобто кожна кафедра подає свій набір навчальних предметів. Окрім цього, Патрське педагогічне відділення пропонує окремо цикл предметів з естетичного виховання.

У навчальному плані педагогічного відділення Александрополя перелік навчальних дисциплін являє собою загальний список предметів без розподілу на кафедри, окремо подається список предметів спеціалізації.

У навчальному плані Салонікського педагогічного відділення усі навчальні дисципліни об'єднані у так звані цикли, які відповідають певним галузям знань.

Педагогічне відділення Рефімно, як Афінське і Патрське, групує навчальні дисципліни за кафедрами, але на відміну від Афін і Патр, усі навчальні дисципліни об'єднані у галузі знань.

Педагогічні відділення Флорін, Родосу та Волосу, які не мають розподілу на кафедри, об'єднують навчальні дисципліни за галузями знань.

Щодо педагогічного відділення початкової освіти Янін, то тут пропонується зовсім інша структура навчального плану. Окрім групування навчальних дисциплін у цикли за галузями знань, подається групування за сполученням галузей знань. Так, з кожної галузі обирається 1-2 дисципліни, які викладаються у взаємозв'язку одна з одною, тобто йдеться про широке й цілеспрямоване застосування міжпредметних зв'язків.

Також не спостерігається однастайності у визначенні типів навчальних дисциплін на дев'яти педагогічних відділеннях початкової освіти. Загалом існують такі типи: обов'язкові дисципліни, відносно обов'язкові, навчальні дисципліни за вибором, навчальні дисципліни за вільним вибором, сполучення дисциплін, предмети спеціалізації.

Зауважимо, що вісім з дев'яти відділень мають так званий кістяк навчальних дисциплін – це обов'язкові дисципліни. І тільки Салонікське педагогічне відділення вважає, що не повинно бути навчальних предметів, які були б обов'язковими для вивчення усіма студентами.

Щодо групи відносно обов'язкових навчальних дисциплін, дисциплін за вибором та за вільним вибором, то вважаємо за необхідне пояснити наступне.

Педагогічні відділення Волосу і Патр усі названі три типи ототожнює і називає “предмети за вибором”.

Педагогічні відділення Салонік та Флорін виділяють відносно обов'язкові навчальні дисципліни. Так, з кожної запропонованої галузі знань студент обирає для вивчення необхідну кількість предметів.

Щодо Афінського відділення то відносно обов'язкові навчальні дисципліни складають тут окрему групу предметів, що пропонуються кожною кафедрою, і лише з них студент обирає для себе необхідну кількість.

Також існують ще дві категорії предметів: предмети спеціалізації та сполучення галузей знань. Перша категорія предметів наявна на відділеннях Александрополя і Волосу. Сполучення галузей знань застосовується в Янінах і йдеться про чотири "пакета" предметів (по 9 у кожному) з різноманітним кожного разу сполученням предметів різних галузей знань.

Кожній навчальній дисципліні відповідає певна кількість дидактичних монад. У навчальному плані обов'язково зазначається скільки саме дидактичних монад повинен набрати студент для отримання диплому. Так, на Афінському педагогічному відділенні студенти зобов'язані набрати 188 дидактичних монад, при чому 152 монади дають обов'язкові та відносно обов'язкові навчальні дисципліни і 36 – навчальні предмети за вибором. Кожній обов'язковій дисципліні відповідає 4 дидактичні монади (тобто дана дисципліна викладається 4 години на тиждень), у той час, як предметам за вибором відповідає 3 монади (ці предмети викладаються 3 години на тиждень).

Отже, структуру навчальних планів педагогічних відділень початкової освіти Греції можна представити у наступній таблиці.

Таблиця 1

Структура навчальних планів та типи навчальних дисциплін

Педагогічне відділення	Особливості групування навчальних дисциплін	Типи навчальних дисциплін
Афіни	Групування навчальних дисциплін за	Обов'язкові, відносно обов'язкові, за

Педагогічне відділення	Особливості групування навчальних дисциплін	Типи навчальних дисциплін
	кафедрами	вибором
Александруполь	Загальний перелік дисциплін, цикл предметів спеціалізації	Обов'язкові, за вибором, предмети спеціалізації
Волос	Групування навчальних дисциплін за науковими галузями	Обов'язкові, за вибором, предмети спеціалізації
Яніни	Цикли дисциплін за науковими галузями, сполучення наукових галузей	Обов'язкові, відносно обов'язкові, сполучення наукових галузей
Салоніки	Цикли дисциплін за науковими галузями	Відносно обов'язкові, вільного вибору
Рефімно	Групування наукових галузей за назвами кафедр	Обов'язкові, відносно обов'язкові, вільного вибору
Патри	Групування навчальних дисциплін за кафедрами, естетичний цикл	Обов'язкові, за вибором
Родос	Групування навчальних дисциплін за	Обов'язкові, вільного вибору

Педагогічне відділення	Особливості групування навчальних дисциплін	Типи навчальних дисциплін
	науковими галузями	
Флоріни	Групування навчальних дисциплін за науковими галузями	Обов'язкові, відносно обов'язкові, вільного вибору, предмети спеціалізації

Таким чином, кожне педагогічне відділення початкової освіти самостійно розробляє навчальний план. Звідси спостерігаємо розбіжності у структурі останнього на дев'яти педагогічних відділеннях. Найбільш популярним є принцип групування навчальних дисциплін за науковими галузями (педагогічні відділення Волосу, Салонік, Родосу, Флорін). Другу позицію займає принцип групування дисциплін за кафедрами (Афіни, Патри, Рефімно). Педагогічне відділення Александрополя пропонує загальний перелік навчальних дисциплін та цикл предметів спеціалізації. На увагу заслуговує досвід Янінського педагогічного відділення, яке, окрім групування дисциплін за науковими галузями, пропонує так званий принцип сполучення наукових галузей з метою активного застосування міжпредметних зв'язків.

Щодо типів навчальних дисциплін, то всі педагогічні відділення, крім Салонікського, виділяють обов'язкові дисципліни. Інші типи навчальних дисциплін (відносно обов'язкові, за вибором, вільного вибору та предмети спеціалізації) варіюються від відділення до відділення.

Література

1. Αντωνίου Χ. Η εκπαίδευση των Ελλήνων δασκάλων (1828 - 2000). – Αθήνα Ελληνικά Γράμματα, 2002. – 482 σ.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-КРАЄЗНАВЧИХ ЗНАТЬ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

В статтє рассматриваются особенности педагогических технологий формирования литературно-краеведческих знаний у будущих учителей.

The peculiarities of pedagogic technologies of forming of literature-local lore knowledge of future teachers are being considered in the article.

На сучасному етапі розвитку системи освіти зростає значення проблеми формування у майбутнього вчителя готовності до роботи на основі сучасних педагогічних технологій.

Сутність технології полягає у використанні з педагогічною метою засобів у галузі комунікацій (аудіовізуальні засоби, телебачення, комп'ютери та ін.). В іншому розумінні педагогічна технологія є змістовною технікою реалізації навчального процесу [1].

Технологія навчання відображає шлях засвоєння конкретного навчального матеріалу в межах визначеного предмета. Вона близька до окремої методики.

Метою даної статті є показ основних шляхів здійснення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами педагогічної технології формування літературно-краєзнавчих знань через систему спецсемінірів.

У "Державному стандарті загальної освіти: Словесність" поданий обсяг знань учнів і система вимог, що окреслює обов'язковий рівень засвоєння літературного матеріалу у початковій, основній та старшій школах. У цьому документі серед важливих складових шкільної літературної освіти значна увага приділяється літературі рідного краю, вивченню творчості письменників, пов'язаних з окремими регіонами України (розділ "Структура вивчення освітньої галузі"). Значення літературного краєзнавства у процесі вивчення

української літератури підтверджує “Концепція національного виховання” та сучасні програми початкової школи.

Вивченням проблеми літературного краєзнавства займаються вчені-філологи Н.П.Мілонов, М.Д.Янко, Є.А.Пасічник, Н.Й.Волошина, М.С.Горда, Б.І.Степанишин, А.В.Лисенко та ін. Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження виявив, що більшість дослідників вказують на доцільність проведення літературно-краєзнавчої роботи в середній та старшій школі, випускаючи можливість введення елементів знань про рідний край у початкових класах [2; 3].

Забезпечити проведення літературно-краєзнавчої роботи у закладах початкової освіти можна завдяки достатній методичній підготовці майбутніх учителів засобами літературного краєзнавства.

Апробація матеріалів з літературного краєзнавства здійснювалась на факультеті початкового навчання у ХНПУ ім. Г.С.Сковороди. Під час проведення занять студентам заочного відділення було запропоновано виконати письмові роботи. За підсумками виконання завдань було визначено рівень обізнаності вчителів з теми літературного краєзнавства, виявлено сучасний стан проведення літературно-краєзнавчої роботи у початковій школі, оскільки 75 % учасників опитування працюють вчителями початкової школи. Перевірка виконаних завдань показала, що в школах літературно-краєзнавча робота обмежується відвідуванням театрів і музеїв. На уроках майже не звертається увага на зв'язки відомих письменників з рідним краєм. Результати письмових робіт студентів підтвердили підсумки констатувального експерименту, проведеного у випускних класах початкових шкіл Харківщини.

Проведення занять з використанням літературно-краєзнавчих матеріалів потребує спеціальної підготовки вчителя. З метою підвищення його професійного рівня необхідним є введення додаткових технологій, курсів, завдяки яким студенти ознайомляться з формами та засобами літературно-краєзнавчої роботи.

Спецсеминар “Літературне краєзнавство. Письменники рідного краю (Харківщини)” спрямований на підготовку

вчителя, який володіє знаннями з літератури рідного краю і здатний керувати літературно-краєзнавчою роботою у системі навчально-виховного процесу початкової школи, сприяти розвитку читацьких інтересів молодших школярів та поступовому збільшенню їх знань про відомих письменників рідного краю.

Метою курсу з літературного краєзнавства є розширення уявлень студентів про розвиток і сучасний стан літератури України в цілому й окремого регіону (Харківщини); аналіз творчості дитячих письменників-класиків, життя яких пов'язане з цим краєм; створення системи літературно-краєзнавчої роботи, на основі якої студенти зможуть організувати заняття у початковій школі.

Матеріали спецсемінару передбачають оволодіння студентами основними професійними вміннями. Важливе значення мають рівень підготовки і самопідготовки вчителя, його особиста обізнаність (знання історії, культури і традицій рідного краю), виявлення активного інтересу до сучасного літературного розвитку регіону (знання сучасних письменників краю, особливо тих, які пишуть для дітей).

До основних форм професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами літературного краєзнавства відносимо:

- **Проведення у ВНЗ семінарських занять курсу "Літературне краєзнавство. Письменники рідного краю (Харківщини)".**
- **Систематизація набутих знань та умінь** за допомогою підготовки рефератів, наукових робіт з питань вивчення та дослідження різних аспектів проблеми літературного краєзнавства та її відображення у змісті початкової освіти.
- **Проведення лабораторних занять** - відвідування наукових та дитячих бібліотек з метою ознайомлення з основним фондом літературно-краєзнавчої літератури для дітей; організація літературно-краєзнавчих екскурсій.

Практична робота студентів у дитячих бібліотеках, зустрічі із сучасними письменниками рідного краю, апробація матеріалів у початковій школі під час практики мають

допомогти майбутнім учителям навчитися застосовувати здобуті знання у початковій школі.

- **Самостійна проблемно-пошукова діяльність студентів у дитячих бібліотеках з метою підбору та систематизації матеріалів з літератури рідного краю.** Заняття курсу мають своєю метою розвинути у студентів навички самостійної роботи з літературою (конспекти статей і посібників з методики літературного краєзнавства, добір довідкових матеріалів у результаті аналізу періодичної літератури, складання фрагментів уроків читання та позакласного читання із застосуванням літературно-краєзнавчих матеріалів, планування літературно-краєзнавчих екскурсій і заходів у позаурочній роботі зі школярами).

- **Практична робота студентів при проведенні занять з літератури рідного краю під час педагогічної практики.** Організація студентів засобами літературного краєзнавства в аудиторний час та поза ним орієнтує на засвоєння здобутих теоретичних знань з методики літературного краєзнавства та забезпечує їх реалізацію під час лабораторних та практичних занять. Готовністю студентів до проведення літературно-краєзнавчої роботи у початковій школі виступає їх бажання проводити заняття з літератури рідного краю під час практики, доцільність та методична правильність проведення цих занять.

Проведення занять спецсемінару планується зі студентами випускних курсів з метою розширення та поглиблення їх знань з методики проведення занять за допомогою літературно-краєзнавчих матеріалів перед початком професійної діяльності.

Заняття спецсемінару з літературного краєзнавства передбачають самостійну роботу студентів, яка організується і контролюється викладачем.

Самостійна робота студентів має такі напрями: виконання самостійних робіт після кожного лекційного і практичного заняття, опрацювання наукової, науково-методичної літератури, написання рефератів, аналіз текстів художньої літератури, ознайомлення з методичним апаратом (програмами, підручниками, посібниками тощо), роботу зі

створення навчальних ілюстративних матеріалів – літературно-краєзнавчих карт, плакатів необхідних учителю для практичного проведення роботи з літератури рідного краю; виконання підсумкової аудиторної контрольної роботи за програмою всього курсу.

Результати спостережень над самостійною роботою студентів (аналіз практичної роботи, виконання контрольних завдань) диктували необхідність індивідуального підходу до кожного учасника спецсемінару з метою усунення прогалин у засвоєнні методичних основ проведення літературно-краєзнавчої роботи. У зв'язку з цим передбачається проведення індивідуальних консультацій, під час яких студенти отримують додаткові завдання для більш глибокого опрацювання матеріалу.

Отже, розроблені структура і зміст спецсемінару, а саме: лекційні заняття з теоретичних проблем методики застосування літературно-краєзнавчого матеріалу, практичні, під час яких вирішуються завдання засвоєння основних знань з літератури рідного краю та методики проведення літературно-краєзнавчої роботи з учнями молодшого шкільного віку: опанування форм, методів та прийомів організації такої роботи, виконання самостійних завдань та контрольної роботи, створення папок з методичними та ілюстративними матеріалами.

Наприкінці курсу студенти заохочуються до участі у засіданні клубу шанувальників поезії.

Розроблена та практично перевірена система організації занять спецсемінару з літературного краєзнавства дозволяє активізувати потенціал педагогічної та методичної підготовки вчителя у ВНЗ та сприяти удосконаленню літературної підготовки учнів молодшого шкільного віку в сучасній початковій школі.

Література

1. Безпалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М. – 1989.
2. Милонов Н.А. Литературное краеведение. Учебное пособие. – М.: Просвещение. – 1985.

3. Янко М.Д. Литературное краеведение в школе. – М.: Просвещение. – 1965.

О.М.Коберник, С.М.Яцук

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

В статтє рассматривается суцність, ведуцїе ідеї проектної технології і механїзм її применення в іновационної діяльності учителя.

The essence, leading ideas of project technology and ways of its usage in teacher's innovative activities are considered in the article.

Головна вимога, яка в сучасному суспільстві ставиться до фахівця будь-якої галузі людської діяльності – це вміння мислити творчо, ініціативно, самостійно діяти у нестандартних ситуаціях. Саме тому нова парадигма освіти передбачає активне впровадження інноваційних педагогічних технологій, в основу яких покладено особистісно орієнтований підхід, формування у школярів творчої активності, забезпечення одночасного їх розвитку, навчання і виховання.

До таких педагогічних інновацій відноситься і проектна технологія. Варто зазначити, що навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів виник у 20-ті роки двадцятого століття у США. Спершу його називали “методом проблем” і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини, для її розв'язання дитині необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їй належить здобути.

Одному з послідовників Дж. Дьюї – В.Х.Кілпатрику вдалося вдосконалити систему роботи над проектами. Під проектом у той час мався на увазі цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини.

Метод проектів привернув увагу і російських педагогів початку ХХ ст. Ідеї проектного навчання виникли в Росії практично паралельно з розробками американських вчених. У 1905 р. під керівництвом російського педагога С.Т.Шацького було організовано невелику групу працівників, які намагалися активно запроваджувати проектні методи у практику викладання.

Пізніше, вже за радянської влади, ідеї проектування почали широко використовувати і включати в навчально-виховний процес школи. Але, на жаль, недостатньо продумано і послідовно, через що постановою ЦК ВКП(б) 1931 року метод проектів було засуджено і заборонено. Відтоді і в Росії, і в Україні більше не робилося якихось серйозних спроб відродити метод в освітянській практиці. На жаль, повернення до методу проектів сьогодні відбувається повільно, використовуються лише окремі елементи даної технології.

У школах же США, Великої Британії, Бельгії, Ізраїлю, Фінляндії, Німеччини, Італії, Нідерландів ідеї гуманістичного підходу Дж. Дьюї набули більшого поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань з їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем довкілля у спільній діяльності школярів. Згодом ідея методу проектів зазнала достатньої еволюції. Народившись з ідеї вільного виховання, у наш час проектування стає інтегрованим компонентом цілком розробленої і структурованої педагогічної технології.

Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: “Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати”

Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, уміннями та навичками.

Цінність проектування полягає в тому, що саме ця діяльність привчає дітей до самостійної, практичної, планової і систематичної роботи, виховує прагнення до створення нового або існуючого, але вдосконаленого виробу, формує уявлення про перспективи його застосування; розвиває морально-трудова якості, загально-цінні мотиви вибору професії і працелюбність. При цьому необхідно пам'ятати, що потрібно особливу увагу приділяти тому, щоб в учнів не згасав інтерес до цього процесу, слідкувати, щоб вони доводили свої наміри, особливо в праці, до кінця.

Метод проектів дозволяє активно розвивати в учнів основні види мислення, творчі здібності, прагненням самому створити, усвідомити себе творцем при роботі з “неслухняними інструментами”, “розумними конструкціями”, “технологічними системами” та ін. В учнів виробляється і закріплюється звичка до аналізу споживчих, економічних, екологічних і технологічних ситуацій, здатність оцінювати ідеї, виходячи з реальних потреб, матеріальних можливостей і умінь, вибирати найбільш технологічний, економічний спосіб виготовлення об'єкта проєкування, який відповідав би вимогам дизайну.

Крім того під час роботи над проектом у школярів розвивається пізнавальна й трудова активність, формуються вміння самостійно використовувати свої знання, плідно розвиваються комунікативні здібності, навички лідерів та здатність до спільної роботи в групі, створюються можливості для реалізації міжпредметних зв'язків.

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Результати виконання проектів повинні бути “відчутні”: якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Таким чином, суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв’язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань. Від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними, дотримуючи відповідний їх баланс на кожному етапі навчання.

Метою навчального проектування є створення педагогом таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учня.

Під проектно-технологічною діяльністю, наприклад у трудовому навчанні, ми розуміємо обґрунтовану і сплановану діяльність, яка передбачає розроблення конструкції, технології виготовлення і реалізацію об’єкта проектування, і спрямована на формування в учнів певної системи творчо-інтелектуальних і предметно-перетворюючих знань і вмінь.

Розрізняють такі типи проектів. Дослідницькі проекти – потребують добре обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продуманості методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру; визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета й об’єкта, завдань і методів, визначення методології дослідження, висунення гіпотез розв’язання проблеми і намічення шляхів її розв’язання.

Творчі проекти – не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників, вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх

представлення – виставка, аукціон, відеофільм, вечір, свято тощо. І тоді потрібні сценарій аукціону, програма свята або виставки, макет журналу, альбому, газети.

Ігрові проекти – учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як літературні персонажі, так і реально існуючі особистості, імітуються їх соціальні і ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими учасниками ситуаціями. Ступінь творчості учнів дуже високий, але домінуючим видом дальності все-таки є гра.

Інформаційні проекти – спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Такі проекти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції у ході роботи над проектом. Структуру такого проекту можна позначити таким чином: мета проекту, його актуальність; методи отримання (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі й електронні, інтерв'ю, анкетування тощо) та обробки інформації (її аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки); результат (стаття, реферат, доповідь, відеофільм); презентація (публікація, у тому числі в електронній мережі). Такі проекти можуть бути органічною частиною дослідницьких проектів, їхнім модулем.

Практично-орієнтовані проекти - результат діяльності учасників чітко визначено з самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, проект закону, словник, проект шкільного саду). Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функцій кожного з них. Особливо важливими є добра організація координаційної роботи у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів і можливих засобів їх упровадження у практику.

За кількістю учасників проекти поділяються на індивідуальні, парні, групові та колективні.

За тривалістю проведення проекти розрізняють короткодіючі (один або кілька уроків з програми одного

предмета), середньої тривалості (від тижня до місяця), довготривалі (кілька місяців).

На практиці частіше доводиться мати справу зі змішаними типами проєктів.

Проєктно-технологічна діяльність, як будь-яка інша, має визначену структуру, що містить у собі мету, мотиви, функції, зміст, внутрішні і зовнішні умови, методи, засоби, предмет і результат та етапи виконання.

Метою проєктно-технологічної діяльності школярів є створення учнями навчального творчого проєкту (продукт чи послуга), що розглядається нами як самостійно розроблений і виготовлений учнем від ідеї до її втілення, володіє суб'єктивною чи об'єктивною новизною і має особистісну чи соціальну значимість, в результаті чого на кожному етапі створення виробу творча активна діяльність школярів вимагає від них використання набутих знань, умінь і навичок, цим самим підвищують свій творчий потенціал.

В якості мотивів проєктно-технологічної діяльності виступають соціальні й особистісні потреби в матеріальних і духовних цінностях. Розрізняють такі мотиви проєктно-технологічної діяльності: пізнавальні (задоволення потреби в знаннях, уміннях, навичках), матеріальні (задоволення потреби в продуктах харчування, одягу, предметах побуту і т.п.), соціально-професійні (задоволення потреби в соціально-професійному самовизначенні), художньо-естетичні (задоволення потреби в красі), духовні (задоволення потреби в самопізнанні, самореалізації і самовдосконаленні).

Проєктно-технологічна діяльність виконує творчу, перетворюючу, дослідницьку, економічну, технологічну функції.

Зміст проєктно-технологічної діяльності складає проведення дослідницьких підготовчих операцій, конструювання майбутнього виробу, практичне виготовлення виробу, оцінку і захист об'єкта діяльності.

Результатом проєктно-технологічної діяльності є визначений виріб, продукт (послуга) і розвиток особистості школяра, а також і розвиток його творчого потенціалу.

Методи навчання, за допомогою яких організують проектно-технологічну діяльність, - це такі способи спільної діяльності учнів та учителя, в ході яких активізується творче мислення дитини, можливість здійснювати вільне обговорення проблемної ситуації. Характерною ознакою таких методів є їх суб'єктивний характер, який впливає з того, що учень має діяти як суб'єкт навчального процесу, тобто бути безпосереднім учасником своєї освіти. У проектно-технологічній діяльності використовуються різноманітні методи: вербальні і невербальні, механічні, хімічні, біологічні, енергетичні, інформаційні й ін.

Провідними методами проектування на уроках трудового навчання є: метод фантазування; морфологічний аналіз; метод мозкової атаки; метод фокальних об'єктів; метод алгоритмів; метод зразків; метод створення ідеального об'єкту; основи теорії розв'язування винахідницьких задач та інші.

Зазвичай методи проектування застосовуються комплексно. При цьому на кожному етапі виконання проекту ті або інші методи відіграють першочергову роль.

На нашу думку проектно-технологічна діяльність, як система, в загальному складається з таких основних елементів (етапів), які взаємозв'язані між собою і розкривають послідовність розроблення та виконання проекту: організаційно-підготовчого, конструкторського, технологічного та заключного.

На кожному етапі учнями здійснюється відповідна система послідовних дій у виконанні проекту, а вчитель при цьому стає дійсно організатором дитячого життя. Його завдання полягають у тому, що він має побудувати план роботи, запропонувати такі об'єкти проектування, які є цікавими і посильними, підтримати, допомогти кожному учневі у вирішенні тієї чи іншої проблеми в цілому, зокрема, у виборі раціональної ідеї, оптимального варіанту та технології виготовлення даного об'єкту.

Діяльність суб'єктів під час проектно-технологічної діяльності (вчителя й учнів) здійснюється в наступній послідовності: аналіз вихідної позиції і визначення цілей і задач навчання; планування роботи, добір змісту і засобів досягнення

цілей; виконання необхідних операцій, організація роботи, контроль, корекція; аналіз і оцінка результатів навчання. За такою структурою повинна будуватися і діяльність вчителя, і діяльність учнів.

Функції вчителя трудового навчання в процесі виконання учнями творчих проектів безперечно зазнає великих змін, при цьому він має здійснювати: консультування, допомогу у підборі проектів; спостереження за ходом роботи учнів; надання допомоги окремим учням і стимулювання їхньої навчально-трудової діяльності; підтримку робочої обстановки в класі; нормування праці школярів; аналіз і узагальнення роботи окремих учнів; оцінку проектно-технологічної діяльності на кожному етапі.

Кожен етап проектно-технологічної діяльності має свої підетапи або стадії його виконання.

Так, на організаційно-підготовчому етапі перед школярами постає проблема – усвідомлення необхідності потреб у всіх сферах діяльності людини. На даному етапі учні повинні усвідомити та визначити значення майбутнього виробу як для учня самого, так і для суспільства в цілому. Школярі формують та пропонують ряд ідей та різноманітні варіанти й параметри конструкцій, потім обговорити та вибрати оптимальний варіант конструкції. Усвідомлюють значимість та необхідність даної конструкції для самих себе і суспільства, її конкурентно спроможність на ринку. Перед ними постає мета: отримання в результаті діяльності корисного продукту, який може носити як суспільний, так і особистий характер.

Засобами діяльності виступають їх особистий досвід, досвід вчителів, батьків, а також всі робочі інструменти і знаряддя, якими користуються учні при розробці проекту.

Результатами діяльності учнів є набуття нових знань, умінь і готові графічні документи. Протягом цього етапу школярі здійснюють самоконтроль і самооцінку своєї діяльності.

Наступний етап – конструкторський, на якому юні винахідники здійснюють планування технології виготовлення, а саме виконують такі дії: складання ескізу, підбір інструментів і

обладнання, визначення послідовності технологічних операцій, вибір доцільної технології виготовлення обраної конструкції; виконують економічні, екологічні та мінімаркетингові операції.

На 3-му етапі – технологічному, учні виконують заплановані операції, здійснюють самоконтроль та контроль якості виробу.

Мета – якісне і правильне виконання трудових операцій.

Предмет діяльності – створений матеріальний продукт, знання, вміння і навички. Засоби – інструменти і обладнання, з якими працює учень.

Результат – набуття знань, умінь і навичок. Закінчені технологічні операції є проміжним результатом діяльності учнів на цьому етапі.

На заключному етапі здійснюється кінцевий контроль, порівняння і випробування проекту. Тут учні встановлюють, чи досягли вони своєї мети, який результат їхньої праці.

По закінченню всього учні захищають свій проект (виріб, план, модель) перед однокласниками.

Під час проектно-технологічної діяльності вирішується ціла низка різноманітних дидактичних, виховних і розвивальних завдань; розвиваються пізнавальні навички учнів, формується вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивається критичне мислення, сфера комунікації тощо.

Вміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення, орієнтації на особистісний і професійний розвиток дитини у процесі навчання.

Під час організації навчального проектування вчитель виконує такі функції:

- допомагає учням у пошуку джерел, необхідних їм у роботі над проектом;
- сам є джерелом інформації;
- координує весь процес роботи над проектом;
- підтримує і заохочує учнів;

- підтримує неперервний рух учнів у роботі над проектом. Треба вміти допомогти учневі, не виконуючи роботи замість нього.

Література

1. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. — М., 1996.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання. — К., 1997.
3. Килпатрик У. Х. Метод проектів. — Л., 1925.
4. Коберник О. М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі. - К., 2001.
5. Коллингс Е. Опыт работы американской школы по методу проектов. - М., 1926.
6. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика. —К., 2003.

С.І.Операйло

ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

Данная статья посвящена обоснованию структуры интегративно-культурологического подхода.

The article deals with the substantiation of the structure of integrative-cultural approach.

Цілям і завданням сучасного педагогічного освіти з позицій культурологічного підходу служать фундаментальні праці В.Сластьоніна і його наукової школи, у яких визначені й обґрунтовані концептуальні ідеї професійно-особистісного розвитку і саморозвитку, творчої самореалізації як центральної ланки в становленні особистості педагога. З цих позицій у теорії і практиці педагогічного освіти розробляються наступні підходи до підготовки вчителя:

- особистісно-орієнтований підхід, що забезпечує суб'єкту позицію майбутнього вчителя, персоналізацію професійно-педагогічної підготовки;
- особистісно-діяльнісний підхід, пов'язаний з технологіями забезпечення переходу від абстрактного "формування" особистості до педагогіки її розвитку як суб'єкта діяльності;
- індивідуально-творчий підхід, що визначає шляхи творчої